

VELINSKÉ ZVONY

Veliny

Příběhy velinských zvonů...

VELINSKÉ ZVONY

Obec Veliny zdobí unikátní památka – barokní areál kostela sv. Mikuláše z poloviny 18. století. Orámovaný roubeným plotem se šindelovou stříškou, stojí tu dřevěný kostelík, márnice a též zvonice se dvěma zvony historické hodnoty. Ke zvonům váže se příběh doložený dopisy a úředními dokumenty převážně z roku 1917.

V tom čase byl kostel velinský filiálním, připadajícím k farnosti ostrětínské. Farářem v Ostrětíně byl Václav Nepokoj (*6. 8. 1869, †30. 12. 1927), člověk to statečný a také muž činu.

Výnosem c. k. Ministerstva kultury a vyučování byla v roce 1916 nařízena válečná rekvizice zvonů, vyrobených po roce 1600. Všechny čtyři zvony v ostrětínském kostele jí v lednu roku 1917 padly za obět, neboť pocházely až z konce 18. století. Čtyři zvony ve Velinách byly staršího data, i tak dva z nich (větší z roku 1565 a malý sanktusník) byly odvezeny a přetaveny pro válečné účely. Zůstal zde zvon z roku 1588 od Eliáše Stodoly z Hradce Králové, vážící asi 900 kg a zvon poledník, z poloviny 15. století z dílny zvonaře Petra z Mýta, vážící necelých 120 kg.

Farář Václav Nepokoj ještě před svěšením zvonů snažil se zachovat větší ze dvou zrekvírovaných zvonů, ale se svou žádostí nepochodil. Poté, vědom si faktu, že ostrětínští nebudou mít zvon ke svolávání věřících k bohoslužbám, požádal královéhradecké biskupství o pomoc se zajištěním náhrady za chybějící zvony, a to písemně již 2 týdny před rekvizicí. Přišel též s myšlenkou, že by Veliny mohly zapůjčit jeden zvon Ostrětínu. Tato idea se jak na biskupství, tak v jiných úřadech, dobře ujala. Než ale proběhne obvyklá

Barokní areál kostela sv. Mikuláše

úřední korespondence mezi biskupstvím a hejtmanstvím, a než se c. k. okresní hejtmanství rozhoupe k oficiálnímu rozhodnutí a nařízení, zastupitelé Velin tuto možnost již stihnou prodiskutovat, zvážít a zamítnout. K dobrovolnému vydání zvonu se rozhodně velinští nechystají.

V květnu 1917 farář Nepokoj písemně urguje Biskupskou konzistoř v Hradci Králové, že již několik měsíců v Ostrětíně nelze zvonit, a že ve Velinách je stále těžší provádět pastoraci, neb jsou tam lidé kvůli zvonům velmi pobouřeni. V žádném případě nežádá o povolání četnictva do Velin, aby jejich zásah nezhoršil již tak dost vypjatou situaci. Žádá ale tentokrát o povolení zakoupit pro Ostrětín zvon z ocelové litiny, na který by se složili dobrovolně samotní občané. Zakoupení zvonu Biskupská konzistoř v červnu 1917 povoluje. Než však jsou provedeny další kroky v této věci, v srpnu se vzpomíná c. k. okresní hejtmanství v Pardubicích a obešle starostu Velin (t. č. František Klouček) výzvou k podání vysvětlení, proč dosud není zapůj-

▼ Interiér kostela sv. Mikuláše

▲ Interiér kostela sv. Mikuláše

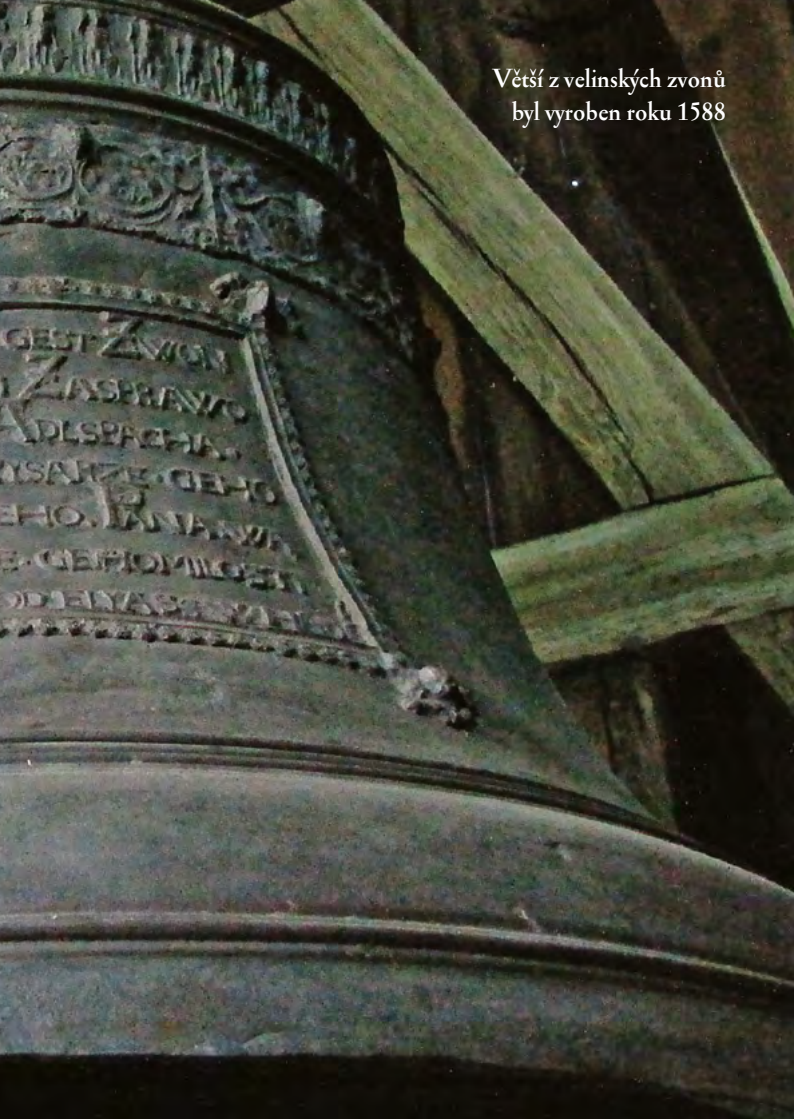
čen zvon do Ostřetína. Snad vinou zmatečných informací, snad z únavy z táh-noucího se problému, zastupitelstvo Velin nakonec rozhodne kladně o zapůj-čení menšího ze dvou zvonů za podmínek, že bude obec ušetřena jakýchkoli finančních výdajů. Nikdo z úřadů nepředvídá následný dramatický vývoj.

Dne 24. 8. 1917 starosta nařizuje kováři Josefu Kalhousovi, aby svěřil zvon. Rolník František Bačina zapůjčuje povoz s koněm, který řídí kočí Ko-pecký. Kolem kostela se v tu chvíli seběhnou velínští občané a jejich silné protesty se změní v násilné činy. Drama vyvrcholí inzultací faráře Václava Nepokoje a házením kamenů na povoz s naloženým zvonem. Kočí musí hnát koně pryč z Velin cvalem, aby si život zachránil. Je zraněn kůň a kočí sám má kamenem rozbitou hlavu.

Zvon nakonec do Ostřetína dorazí a je zavěšen do věže kostela. Jenže cosi velmi důležitého chybělo, srdce zvonu. Okresní hejtmanství nařizuje ve-linským srdce vydat. Farář Nepokoj posílá pro srdce dvakrát povoz. Přijede

Větší z velinských zvonů
byl vyroben roku 1588

▲ Zvonička

z Hradce Králové. Větší zvon nese jméno Zvěstování Panny Marie, poledník Jan Evangelista, umíráček Václav. Vypůjčený starobylý zvon je navrácen zpět do dřevěné zvonice ve Velinách a má zpět i své původní srdce. Tajemstvím však zůstává, kdo a kam srdce ukryl, jak bylo opět nalezeno a zda dotyčného k mlčení vedl strach či skromnost.

Přichází druhá světová válka a do zbraní jsou přetaveny zvony Marie i Jan. Pouze zvon Václav zůstává Ostřetínu. Velinám jsou pro budoucí věky zachovány oba památné zvony. S nimi se pojí i myšlenka na význam a důležitost těchto symbolů trvalých hodnot a tradic s duchovním přesahem. Ve 21. století jsou Veliny i Ostřetín moderními obcemi, kde lidé tradice ctí, udržují, oživují a kde vnímají také prázdná místa ve věžích jako místa, která jsou připravena pro nové zvony.

Poznámka na závěr: Během dvou světových válek bylo v Čechách nemilosrdně zrekvírováno na 14 000 zvonů a jen necelých 15 % z nich bylo vráceno zpět.

i holické četnictvo, aby po srdci pátralo, ale nikdo z Velin nepřizná, kde je ukryté, nikdo jej nevydá. Zazní jen dohady, že je zakopal kostelník Vondráček, nebo ukryl kovář Kalhous. Srdce zmizelo.

V Ostřetíně se opět zvoní, ale nedobře. Do zapůjčeného zvonu se zpočátku tluče ručně srdcem jednoho ze zrekvírovaných zvonů. Později kovář uková srdce nové, ale to nepasuje přesně a zvonění zní hluše několik dalších let.

Uplyne osm let, v roce 1925, jsou v Ostřetíně slavnostně vysvěceny tři nové zvony od firmy Buřil a Švagerka

Nový zvon Mikuláš

Ve čtvrtek 30. dubna 2015 na Den zvoníků sloužil pražský arcibiskup Dominik Duka ve Svatovítském chrámu v Praze mši za všechny zvoníky. Při této příležitosti přímo na místě slavnostně požehnal nový zvon pro obec Veliny.

Zvon nese jméno Mikuláš, byl odlit 27. 1. 2015 ve zvonařské dílně rodiny Dytrychových v Brodce u Přerova. Váží 42 kg, na jeho plášti je zobrazen z jedné strany sv. Mikuláš, ze druhé velinský znak, po spodním okraji se vine nápis složený ze jmen výrobců, autorů a donátorů, kteří na jeho výrobu významně přispěli.

Ve Velinách byl zvon vystaven v kostele 29. května při Noci kostelů, kdy si ho návštěvníci mohli zblízka prohlédnout. Poté byl zavěšen do věžičky kostela sv. Mikuláše a poprvé zazněl při setkání rodáků 22. 8. 2015. Zvon obsluhuje moderní závěsné zařízení s autorem na pravidelné vyzvánění, hlas zvonu zní každý den v 7, 12 a 19 hodin.

Po zavěšení zvonu již není možné si jej prohlédnout zblízka, proto zvonařská dílna z Brodce u Přerova vyrobila pro obec také půvabné zmenšené repliky, které lze na obecním úřadě zakoupit.

**Zvon
svatý
Mikuláš**

▲▼ Odlévání zvonu

▲▼ Křest zvonu

▲ Malá zvonička

Malá zvonička

Pohlédnete li od vchodu do barokního areálu kostela sv. Mikuláše na druhou stranu silnice, uvidíte stát pod stromy zvoničku na dřevěném trámu se šindelovou stříškou. Podobná zvonička zde stávala i dříve, ale zchátrala a zvonek z ní se nedochoval. Tato nová byla postavena v roce 2015 Dřevozpracujícím družstvem z Hradce Králové. Zvonek ze zvonařské dílny v Brodku u Přerova zdobí znak obce Veliny.

Památné zvony

Ve dřevěné zvonici, která je nejméně o jedno století starší, nežli kostel z roku 1752, jsou zavěšeny dva historicky cenné zvony. Větší, vážící až 900 kg, byl vyroben roku 1588 Eliášem Stodolou z Hradce Králové, nese tento nápis: Letha Panie MDLXXXVIII. slyt gest tento zwon ke czti a chwale Bozi za sprawowanj urozenego Pana Girzika Adispacha z Damsdorfu na Borziczich Gegich czisarz. Milosti Hgtmana, slowutneho Pana Walentina Zialuda Misto hegtmana na Pardubicich od Eliasse Wich.

Datování menšího zvonu, poledníku, není jednoznačné pro zhoršenou čitelnost textu i s ohledem na zjevné chyby. Pochází z poloviny 15. století z dílny zvonaře Petra z (Vysokého) Mýta a patří mezi nejstarší zvony s českým nápisem, není-li přímo nejstarším. Nápis zní: An dominy 8CCCIXIIII panu bohu ek czty petr z myta.

Válečnou rekvizicí zabavený zvon z roku 1565 byl od neznámého zvonaře, vážil 490 kg, nesl nápis: Ke czti a chwale Panu Bohu letha Panie 1565. Tuto informaci je dobré zachovat v paměti na počest všech zrekvírovaných památných zvonů, o kterých se nedochovaly žádné archivní záznamy.

V současné době probíhají přípravy k pořízení nového zvonu na zaplnění prázdného místa ve zvonici. Návrh zvonu je již hotov. Zvon o váze kolem 100 kg ponese jméno František. Obec Veliny vyhláší sbírku na pořízení zvonu, bližší informace o sbírce naleznete na stránkách www.veliny.cz.

▼ Památný zvon

LETHA PANIE MDLXXXVIII. SLYT GEST TENTO ZVON
KE CZTI A CHVALE BOZI ZA SPRAWOVANJ UROZENEO
PANA GIRZIKA ADISPACHA Z DAM... NA BORZIC-
ZICH GEGICH CZISARZ. MILOSTI HEHTMANA, SLOWUT-
NEHO PANA WALE... ZIALUB... MIS... HEHTMANA
NA PARDUBICICH OD ELIASA WICH.

PRAHA
PARDUBICE
VELINY

Na webových stránkách www.veliny.cz/soutez se můžete zúčastnit soutěže o hodnotné ceny, které věnuje Petr Krejcar, starosta obce Veliny a René Živný, radní Pardubického kraje.

Obec Veliny zahajuje dobrovolnou sbírku na zvon František, který bude umístěn v dřevěné zvonici. Více informací najdete na webových stránkách obce.

Publikace vznikla za přispění
Pardubického kraje.

www.veliny.cz

Veliny